

I. Stanje in izzivi na področju Alzheimerjeve bolezni v Sloveniji: skozi prizmo problematike SARS-CoV-2/COVID-19

Strategija obvladovanja demence v Sloveniji 2020–2030

Nadja Čobal

Ministrstvo za zdravje, Štefanova 5, 1000 Ljubljana

Demenca sodi med pomembne dejavnike za razvoj invalidnosti in z njo povezane odvisnosti od pomoči drugih med starejšimi odraslimi po vsem svetu. Svetovna zdravstvena organizacija (SZO) ocenjuje, da bo do leta 2050 za demenco obolelo 132 milijonov ljudi na svetu (1).

Slovenija sodi med nadpovprečno hitro starajoče se družbe, zato smo že leta 2016 med prvimi državami v Evropi sprejeli poseben nacionalni program za demenco: Strategija obvladovanja demence v Sloveniji do leta 2020. Strategija predstavlja temeljni dokument, ki omogoča usklajen in celostni pristop vseh deležnikov pri reševanju problema demence in sorodnih stanj. Izhaja iz spoznanja, da so osebe z demenco posebej ranljiva ciljna skupina, pri tem pa se osredotoča na posameznika in njegove potrebe, kar zahteva usklajeno in odzivno delovanje države in multidisciplinaren pristop obravnave. Namen strategije je zagotovitev preventivnih ukrepov, zgodnje odkrivanje bolezni ter primeren standard zdravstvene in socialne zaščite ter ustrezne oskrbe oseb z demenco.

Prvi nacionalni program za obvladovanje demence je bil napisan za obdobje 2016–2020, zato sedaj delovna skupina pri Ministrstvu za zdravje pripravlja predlog drugega nacionalnega programa: Strategija obvladovanja demence v Sloveniji 2020–2030. Drugi nacionalni program za obvladovanje demence v Sloveniji bo izhajal iz dobrih rešitev prve strategije, le-te pa bo lahko tudi nadgradil s pomočjo mednarodnih dokumentov in orodij, ki so bili razviti po letu 2016 (2, 3).

Strategija obvladovanja demence v Sloveniji 2020–2030 ne bo spreminjala glavnih ciljev, ki jih je zastavila že prva strategija:

1. Zgodnja diagnoza bolezni
2. Dostopnost do ustrezne obravnave in zdravljenja
3. Vzpostavitev usklajene podpore osebam z demenco, njihovim družinam in oskrbovalcem

Strategija bo zastavila prednostna področja, cilje, ukrepe in kazalnike, ki bodo omogočali evalvacijo, ne bo pa pozabila niti na upravljanje in koordinacijo dejavnosti, ki so namenjene obvladovanju demence v Sloveniji do leta 2030. Njen sestavni del bo akcijski načrt, na podlagi katerega se bo lahko izvajala, spremljala in evalvirala implementacija nacionalnega programa.

Obvladovanje demence ni zgolj zdravstveni problem, saj oseba z demenco potrebuje tudi pomoč pri vsakdanjih opravilih in si želi čim dlje ostati v svojem domačem okolju. Zato je potrebno pri obvladovanju demence delovati celostno. Pri tem imajo pomembno vlogo svojci ter drugi neformalni oskrbovalci, pa tudi posamezniki z različnimi poklici, s katerimi oseba z demenco v svojem vsakdanjem življenju prihaja pogosteje v stik. To je postalo še posebej očitno v letošnjem letu, ko smo se morali soočiti z novim izzivom, epidemijo COVID-19. Omejitev obiskov v bolnišnicah in domovih ter nova pravila higiene in preventivnega vedenja so še posebej prizadeli osebe z demenco, ki so zaradi svoje bolezni bolj odvisne od navad in rutine. Novi virus še ni premagan in celotna družba se bo morala prilagoditi novim razmeram.

Strategija obvladovanja demence v Sloveniji 2020–2030 bo zato posebno pozornost namenila novim izzivom, interdisciplinarnemu sodelovanju in vključevanju vseh deležnikov v verigi oskrbe oseb z demenco. Ministrstvo za zdravje bo predlog strategije posredovalo v najmanj 30-dnevno javno obravnavo, saj se zavedamo, da lahko kakovostno načrtujemo in kasneje izvajamo nacionalni program za obvladovanje demence le v primeru konstruktivnega sodelovanja strokovnjakov, odločevalcev in vseh organizacij oziroma posameznikov, ki lahko vplivajo na izboljšanje kakovosti diagnostike ter celostne obravnave, od terciarne zdravstvene ravni pa do usklajene podpore osebam z demenco, njihovim družinam in oskrbovalcem v lokalnih okoljih, kjer dejansko bivajo.

Literatura:

1. *Global action plan on the public health response to dementia 2017–2025*. Pridobljeno 10. 11. 2020 s spletne strani: <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/259615/9789241513487-eng.pdf;jsessionid=A7B7D264DC561CCEAF9781D8FA880DB3?sequence=1>.
2. *Global action plan WHO*. WHO Global Dementia Observatory. Pridobljeno 10. 11. 2020 s spletne strani: <https://apps.who.int/gho/data/node.dementia>.
3. *Towards a dementia plan: a WHO guide*. Pridobljeno 10. 11. 2020 s spletne strani: https://www.who.int/mental_health/neurology/dementia/policy_guidance/en/.